

Nr 120.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen i fråga om rätt för ordinarie tjänsteman, som befordrats till revisor i kammarrätten, att för ålderstillägg tillgodoräkna sig viss föregående tid i annan statstjänst; given Stockholms slott den 26 mars 1915.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen besluta,

att, därest till revisor i kammarrätten är eller varder befordrad ordinarie innehavare av tjänst i första lönegraden i annat centralt ämbetsverk eller av däremot svarande eller därmed i avlöningshänseende jämförlig befattning i annan statstjänst, honom må för erhållande av ålderstillägg å revisorslönen tillgodoräknas intill fem år av den tid, han innehaft den ordinarie befattning, varifrån han befordrats till revisor i kammarrätten, dock att på grund härav ålderstillägg icke må utgå för tid före början av år 1916.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Vennersten.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållit inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 mars
1915.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Föredragande departementschefen, statsrådet Vennersten anförde
härefter:

Innan den nya avlöningsstaten för kammarrätten med 1909 års
början trädde i kraft, åtnjöto revisorer i kammarrätten den avlöning,
som var bestämd för första gradens tjänstemän i allmänhet i centrala
ämbetsverk, vilkas avlöningsförhållanden ej blivit nyreglerade.

Vid sådant förhållande förklarade ock Kungl. Maj:t den 13 novem-
ber 1908 en befattningshavare, som den 17 september 1908 transpor-
terats från revisorstjänst i fängvårdsstyrelsen till motsvarande befattning
i kammarrätten, berättigad att i fråga om förmånen av ålderstillägg å
sin revisorstjänst i kammarrätten tillgodoräkna sig den tid, han innehaft
revisorsbeställning i fängvårdsstyrelsen.

Vid den lönereglering för kammarrätten, som beslöts vid 1908 års riksdag, tillerkändes, enligt Kungl. Maj:ts förslag, revisorerna därstädes 500 kronor högre avlöning än tjänstemän i första graden vid nyreglerade centrala ämbetsverk.

Motiven till nyssberörda skillnad i avlöning finnas angivna uti det utdrag av statsrådsprotokoll, som fanns bifogat kungl. propositionen den 3 april 1908 angående reglering av löneförhållandena m. m. vid kammarrätten (nr 157).

Enligt nämnda protokollsutdrag (sid. 88—89) anförde vederbörande departementschef uti ifrågavarande hänseende huvudsakligen följande.

Att kammarrättens revisorer, om än i sin allmänna ställning närmast hänförliga till första gradens tjänstemän, dock borde i avlöningshänseende ställas bättre än dessa, syntes departementschefen påkallat redan av kammarrättsrevisionens uppgift att väsentligen innebära överrevision. Detta medförde befogenhet för kammarrättens revisorer att öva kontroll även å myndigheternas förvaltningsåtgärder. De granskningsresultat, vartill vederbörande specialrevision kommit, och de åtgärder, som i anledning därav beslutits, utgjorde föremål för förnyad granskning från kammarrättsrevisionens sida. Befunnes därvid specialrevisionens granskning icke nöjaktig eller ansåges den i anledning av en anmärkning beslutade åtgärden oriktig, ägde kammarrättens revision att däri påyrka rättelse. Denna revision fann departementschefen mera maktpåliggande än specialrevisionen.

Enligt departementschefens mening finge det ej heller förbises, att även med av honom föreslagna två revisionskommisarietjänster och två med särskilt arvode utöver löneförmånerna såsom revisorer försedda förste revisorstjänster befodringsutsikterna i kammarrätten för en tjänstemannapersonal med så pass betydande numerär, som här vore ifråga, ingalunda kunde betecknas såsom gynnsamma. Tvärtom syntes de alltjämt icke tåla jämförelse med befodringsutsikterna för revisionstjänstemännen i flertalet förvaltande verk med egen specialrevision. Även i jämförelse med en notaries eller aktuariers göromål vore kammarrättsrevisors tjänstverksamhet av större direkt betydelse för det allmänna; och syntes jämväl med hänsyn därtill en höjning påkallad av revisors löneförmåner utöver dem, som ansetts böra tillmätas innehavare av första gradens tjänster i allmänhet.

Departementschefen erinrade ock, att för ett flertal av de förvaltande verken med egen specialrevision kompetensfordringarna för revisionspersonalen vore lägre än för kammarrättens revisorer, av vilka fordrades akademisk examen.

För att emellertid en åtgärd i det syfte, departementschefen sålunda måste finna önskligt, skulle visa sig effektiv och i stånd att tillförsäkra kammarrätten tillgång till ett urval av dugande krafter även bland specialrevisionernas tjänstemän, ansåg departementschefen, att man icke borde stanna vid en mindre ökning utöver begynnelseavlöningen för första gradens tjänster än 500 kronor, och förutsatte departementschefen tillika, att rätten till anmärkningsprovision icke bleve kringskuren i vidare mån än som då av löneregleringskommittén föreslagits.

Förhöjningen syntes departementschefen lämpligen böra fördelas å lön och tjänstgöringspenningar sålunda, att 400 kronor fülle på lönen och återstoden, 100

kronor, på tjänstgöringspenningarna. Begynnelseavlöningen bleve därvid höjd från 4,000 till 4,500 kronor, medan slutavlöningen, vid beviljande av de tre för första gradens tjänster beräknade ålderstilläggen, vart och ett å 500 kronor, komme att uppgå till 6,000 kronor.

Jag tillåter mig i förbigående erinra, att löneregleringskommittén i sitt betänkande, delen III, av den 18 juni 1904 angående kammarrätten för revisorerna därstädes föreslog enahanda avlöning, som då av kommittén ifrågasattes för första normalgradens tjänstemän inom centrala ämbetsverk. Härifrån var dock en av kommitténs ledamöter skiljaktig och ansåg revisorerna i kammarrätten böra beredas en något högre avlöning än tjänstemännen av första normalgraden. Därutinnan biträdades bemålde kommittéledamot av kammarrättens representant inom kommittén.

Den 4 mars 1909, alltså efter det den nya staten för kammarrätten trätt i kraft, utnämndes revisorn och bokhållaren i statskontoret K. E. S. Norén till revisor i kammarrätten.

Genom kungl. brev den 29 november 1907 hade Norén såsom revisor och bokhållare i statskontoret tillerkänts ett första ålderstillägg av 500 kronor på lönen, och ägde han alltså såsom tjänsteman i statskontoret från 1908 års ingång uppbära en avlöning av 4,500 kronor eller samma belopp som begynnelseavlöningen för revisor i kammarrätten.

Revisor Norén anhöll emellertid, efter sin utnämning till revisor i kammarrätten, i en till Kungl. Maj:t ställd skrift, att han måtte förklaras berättigad att, för åtnjutande av ålderstillägg såsom revisor i kammarrätten, få räkna sig till godo sin föregående tjänstgöring såsom revisor och bokhållare i statskontoret samt att såsom revisor i kammarrätten uppbära det honom genom kungl. brevet den 29 november 1907 såsom revisor och bokhållare i statskontoret tillerkända ålderstillägget av 500 kronor.

Då kammarrätten med underdånig skrivelse den 18 mars 1909 till Kungl. Maj:t överlämnade revisor Noréns berörda skrift, fäste kammarrätten uppmärksamheten därpå, att enligt den nya organisation av ämbetsverket, som från och med år 1909 trätt i tillämpning, kammarrättens revisorer erhållit en i viss mån annan ställning än den som första gradens tjänstemän i allmänhet intoge. Visserligen kunde det vid sådant förhållande ifrågasättas, huruvida den, som från tjänst av första graden i annat ämbetsverk överginge till revisorstjänst i kammarrätten, borde för ålderstillägg få tillgodoräkna sig tjänstgöring i det förra verket, men då revisorerna i kammarrätten även under förhanden varande förhållanden väl finge anses närmast hänförliga till första gradens tjänste-

män, syntes det kammarrätten, att hinder icke borde möta mot bifall till Noréns underdåniga ansökning.

I infortrat underdånigt utlåtande i ärendet den 19 april 1909 erinrade statskontoret, hurusom i kungl. kungörelsen den 17 juni 1908 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med 1909 års början fastställda nya avlöningsförmånerna för kammarrätten icke funnes omförmäld någon rätt för tjänsteman i kammarrätten att för ålderstilläggs åtnjutande tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring i annat ämbetsverk.

Visserligen hade det, yttrade statskontoret vidare, förekommit t. ex. jämlikt förberörda kungl. beslut den 13 november 1908, att tjänsteman i centralt ämbetsverk fått efter transport till annat dylikt för ålderstilllägg räkna sig till godo tjänstgöring å tjänst av motsvarande grad i det förra ämbetsverket. Men i dessa fall hade avlöningen för den tjänst, till vilken vederbörande befordrats, varit densamma som för hans förutvarande tjänst; och syntes denna omständighet hava varit en nödvändig förutsättning för lämnande av ett dylikt medgivande, så mycket mer som detta i och för sig saknat direkt stöd av gällande föreskrifter.

Sedan emellertid avlöningen för kammarrättens revisorer blivit satt 500 kronor högre än avlöningen för första gradens tjänstemän i allmänhet, syntes ett medgivande uti ifrågavarande avseende icke längre kunna lämnas i fråga om den, som från tjänst i första lönegraden befordrats till revisor i kammarrätten, varför statskontoret funne sig förhindrat att tillstyrka den gjorda framställningen.

Vid föredragning den 27 maj 1909 av det ifrågavarande ärendet fann Kungl. Maj:t framställningen icke kunna bifallas.

Uti en inom andra kammaren vid 1912 års riksdag väckt motion, nr 101, yrkades, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, huruvida icke Kungl. Maj:t kunde finna skäl föreligga att meddela bestämmelser i syfte att, där till revisor i kammarrätten utnämndes ordinarie revisor i annat centralt ämbetsverk, han ägde för ålderstilllägg inom kammarrätten tillgodoräkna sig sin tjänstetid i den förut innehavda revisorsbefattningen.

*Motion i
andra
kammaren.*

I motiveringen till nämnda motion erinrades om det förberörda, av vederbörande departementschef år 1908 gjorda uttalandet, att skillnaden i avlöning mellan revisorer i kammarrätten och revisorer i andra centrala ämbetsverk icke borde bestämmas till mindre belopp än 500 kronor, därest åtgärden skulle visa sig effektiv och »i stånd att tillförsäkra kammarrätten tillgång till ett urval av dugande krafter även bland specialrevisionernas tjänstemän».

Efter genomförandet av löneregleringen för kammarrätten hade emellertid — framhöll motionären — tillkommit en omständighet, som hotade att, trots den högre avlöningen för kammarrätsrevisorerna, i icke ringa mån kringskära möjligheterna att för kammarrättens revision vinna dugande förmågor från andra ämbetsverk.

Motionären erinrade i sådant hänseende, hurusom den av revisor Norén gjorda framställningen att för ålderstillägg få tillgodoräkna sig sin föregående tjänstgöring i statskontoret blivit avslagen, sedan framställningen tillstyrkts av kammarrätten, men avstyrkts av statskontoret. Huvudskälet för statskontorets avstyrkande var, enligt vad motionären framhöll, att ett tillgodoräknande för ålderstillägg i en befattning av tjänstetid i ordinarie befattning inom annat verk icke borde medgivas under annan förutsättning, än att avlöningen i båda befattningarna vore lika.

Då nu — fortsatte motionären — ålderstilläggen vore lika till belopp och antal (3 å 500 kronor) för revisorerna i såväl kammarrätten som övriga centrala verk, bleve därav följden, att för den ordinarie revisor i något av dessa sistnämnda verk, som intjänat ett ålderstillägg, en överflyttning till kammarrätten icke skulle medföra någon avlöningsförhöjning, och att för den, som intjänat två ålderstillägg i den förra tjänsten, överflyttningen medförde en direkt förlust av 500 kronor om året under tio år. Visserligen hade han vid uppnående framdeles av pensionsåldern rätt till något högre pension såsom kammarrätsrevisor, men denna utsikt i en långt avlägsen framtid syntes näppeligen uppväga den närmare liggande och på förhand klara förlusten.

Dessa förhållanden vore sålunda direkt ägnade att inskränka möjligheterna för den rekrytering av kammarrätsrevisionen från andra ämbetsverk, som man vid löneregleringen fann önskvärd och ville trygga genom bestämmandet av en något högre avlöning för kammarrätsrevisorerna.

Det syntes motionären jämväl, som borde i åsyftade fall någon bindande verkan för ålderstilläggsberäkningen ej behöva tillerkännas nyssnämnda ringa skillnad i avlöning. Viktigare vore enligt motionärens mening, att en revisor i centralt ämbetsverk med specialrevision uti denna sin tjänstgöring förvärvade insikter och erfarenheter, som kunde väsentligt underlätta ett arbete såsom revisor i kammarrätten och höja värdet av detta arbete. Till sin natur vore arbetet så på ena som på andra hållet i mångt och mycket likartat.

För att de syften, som legat till grund för bestämmande av kammarrätsrevisorernas avlöning, måtte kunna allt framgent i avsedd omfattning tillgodoses, hade motionären gjort sin förberörda hemställan.

*Riksdagens
skrivelse.*

Uti skrivelse den 30 maj 1912, nr 7, anförde riksdagen med anledning av berörda motion följande.

»Enligt § 25 i den för kammarrätten gällande instruktion av den 23 december 1908 skola i kammarrättens revisionsavdelning de räkenskaper, vilka icke förut undergått granskning i detalj, fullständigt granskas samt de redogörelser, som i det redovisande verket blivit detaljgranskade, underkastas, i den mån tiden det medger, ytterligare revision, mindre i avseende å redogörelsernas sifferuppgifter, än till kontrollerande av vederbörande myndigheters förvaltningsåtgärder.

Med avseende å denna kammarrätsrevisionens uppgift att i väsentlig mån vara en överrevision är det utan tvivel ur det allmännas synpunkt av vikt, att för

kammarrättens revisionsavdelning må kunna, där sådant eljest prövas lämpligt, förvärvas dugande arbetskrafter från andra ämbetsverk. Det synes därför riksdagen önskvärt, att särskilda bestämmelser meddelas, varigenom tjänsteman, som överflyttas till revisorstjänst i kammarrätten från dylik tjänst i annat ämbetsverk, må å den nya tjänsten komma i åtnjutande av sådana avlöningsförmåner, att överflyttningen icke för honom ställer sig ekonomiskt ofördelaktig.

Bestämmelser i dylikt syfte finnas redan meddelade för vissa andra, likartade fall, exempelvis i fråga om statsdepartementen, fängvårdsstaten samt rikets allmänna läroverk.

Vad särskilt rikets allmänna läroverk beträffar, stadgas i kungl. kungörelsen den 27 augusti 1904, angående ny löne- och pensionsreglering för lärare och lärarinnor vid dessa läroverk, att, därest ordinarie adjunkt, som befordras till lektor, redan intjänat högre avlöning än lektors begynnelseavlöning, honom skola omedelbart tillgodoföras så många ålderstillägg som lektor, att hans avlöning i sistnämnda befattnings blir lika hög som den avlöning, han senast åtnjutit såsom adjunkt; skolande, där adjunkt vid befordran till lektor icke erhåller högre avlöning än den han som adjunkt uppburit, för uppflyttning i närmast högre lektorsgrad honom tillgodoräknas den tid, varunder han innehaft adjunktsbefattningen, efter det han i denna befattnings senast uppflyttades till högre lönegrad.

Riksdagen håller före, att bestämmelser likartade med dem, som gälla i fråga om adjunkts befordran till lektor, skulle befinnas lämpliga i sådana fall, då till *revisorstjänst* i kammarrätten befordras *revisionstjänsteman* inom något av de ämbetsverk, där avlöningarna utgå enligt den s. k. statskontorstypen.

De föreskrifter, som i det av motionären angivna syfte må finnas erforderliga, torde lämpligen böra meddelas i form av tillägg till de av Eders Kungl. Maj:t genom kungörelse den 17 juni 1908, i överensstämmelse med riksdagens därom fattade beslut, stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med 1909 års början fastställda nya avlöningsförmånerna för kammarrätten.

På grund av det ovan anförda får riksdagen i anledning av förenämnda motion anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och i vilken utsträckning tjänsteman, som förflyttas till revisorstjänst i kammarrätten från dylik tjänst i annat centralt ämbetsverk, må för ålderstillägg å den nya tjänsten få tillgodoräkna sig föregående ordinarie tjänstetid, samt för riksdagen framlägga det förslag i ämnet, vartill utredningen må föranleda.»

I nådigt brev den 10 juni 1912 anbefallde Kungl. Maj:t kammarrätten att, i anledning av riksdagens begäran om utredning i ovan omförmälda avseende, avgiva underdånigt utlåtande och förslag.

Uti sitt den 20 mars 1913 avgivna utlåtande i ämnet — vid vilket utlåtande bifogats yttranden från ämbetsverkets revisionsavdelning — anförde kammarrätten till en början, att det näppeligen syntes hava varit avsett, att kammarrättens rekrytering av revisorer med specialkunskap skulle äga rum uteslutande från de i riksdagens skrivelse omförmälda ämbetsverk av statskontorstyp.

I detta avseende ansåge kammarrätten, att helt säkert i främsta rummet åsyftats den stora revisionspersonalen hos kommunikationsverken och vissa tjänstemän i landsstaten ävensom intendenturkärerna inom armén och flottan, vilka vore

Kammarrätten.

specialister i fråga om räkenskaper, som upptoge mer än två tredjedelar av kammarrätsrevisionens arbete.

Skulle en ändring av bestämmelserna rörande tjänstetidens beräkning i och för ålderstillägg åt revisor i kammarrätten göras, måste den därför, enligt kammarrättens åsikt, avfattas så, att den komme alla de olika kategorierna revisions-tjänstemän till godo.

För belysande av frågan, vilka med revisionsarbete sysselsätta tjänstemän skulle kunna transporteras till revisorer i kammarrätten, har kammarrätten hänvisat till en utlåtandet bifogad tablå.

Fördelen av att, på sätt motionären och riksdagen åsyftat, uppmuntra till eller åtminstone underlätta, att äldre ordinarie tjänstemän överginge till kammarrätten, ansåge emellertid kammarrätten kunna ifrågasättas.

För att nämligen med framgång kunna bedriva det mångskiftande arbetet inom kammarrättens revision fordrades, enligt ämbetsverkets mening, att vederbörande i relativt unga år satte sig in i detsamma. Under de senaste trettioåren hade allenast tre av kammarrättens revisorer varit ordinarie tjänstemän före deras utnämning i kammarrätten, men dessa tre hade i allt fall under en längre tid såsom amanuenser hos kammarrätten gjort sig förtrogna med arbetet inom ämbetsverket.

Kammarrätten framhöll även, att, med blott ett par undantag, alla de extra ordinarie tjänstemän, som för det dåvarande arbetade å revisionsavdelningen, vore eller hade varit extra ordinarie tjänstemän å andra ämbetsverks revisioner, och den erfarenhet, som de genom arbetet därstädes förvärvat, komme kammarrätten till godo.

För en fullgod rekrytering av revisionskrafterna vore det — framhöll kammarrätten vidare — givetvis av vikt för ämbetsverket att hava tillgång till dugliga och intresserade extra ordinarie tjänstemän. Skulle dessa emellertid finna sig tillbakasatta för utifrån kommande, vilkas under en längre tids tjänstgöring i andra verk förvärvade större meriter ingalunda alltid innefattade bevis om större lämplighet och duglighet för arbetet inom kammarrättens revision, och de nämnda extra ordinarie tjänstemännen alltså funne sina befordringsmöjligheter på detta sätt oberäkneligt förryckta, bleve säkerligen följden, att de dugligaste sökte befordran inom verk, där de genom sin användbarhet även hade utsikter till vidare befordran till högre befattningar, något som kammarrätten i högst ringa grad hade att erbjuda.

För jämförelses skull hänvisade kammarrätten till de uttalanden, som av Svea hovrätt samt hovrätten över Skåne och Blekinge ävensom av föredragande departementschefen gjordes i fråga om rätt för revisionssekreterare, vilka återginge till hovrätt, att i viss utsträckning räkna sig revisionssekreterartjänstgöring till godo för ålderstillägg såsom hovrättsråd eller fiskaler, nr alla uttalanden funnes intagna i kungl. propositionen vid 1911 års riksdag nr 168 samt i statsutskottets utlåtande nr 73.

Kammarrätten uttalade såsom sin åsikt, att den avlöning, vilken tillkomme revisor i kammarrätten, vore så avpassad, att till följd av densamma ett överflyttande av verkligt dugande yngre revisionstjänstemän från andra revisionskårer, i den mån detsamma kunde vara ur synpunkten av kammarrättens revisions goda rekrytering önskvärt, i allt fall vore att påräkna.

Under framhållande härav hemställde kammarrätten, att riksdagens skrivelse

icke måtte föranleda ändring i gällande bestämmelser i fråga om beräknande av tjänstetid i och för ålderstillägg åt revisorer i kammarrätten.

Från kammarrättens beslut i ämnet voro två ledamöter skiljaktiga.

Den ene av dessa, kammarrättsrådet C. O. Smerling, med vilken kammarrättsrådet J. A. Lybeck förenade sig, yttrade uti ifrågavarande avseende följande.

*Reservanter
inom kam-
marrätten.*

I likhet med vad i riksdagens skrivelse anförts, funne reservanten det önskvärt, att en tjänsteman, som överflyttades till revisorstjänst i kammarrätten från dylik tjänst i något av de ämbetsverk, där avlöningarna utginge enligt den s. k. statskontorstypen, måtte få för ålderstillägg å den nya tjänsten — åtminstone i viss utsträckning — tillgodoräkna sig föregående ordinarie tjänstetid. En rekrytering av kammarrättens revision genom tjänstemän, vilka handhaft revisionsgöromål i de centrala förvaltande verken och vilkas duglighet inom dessa verk vitsordats, måste enligt reservantens uppfattning höja kompetensen hos kammarrättens revision.

Liksom förhållandet varit med tre av kammarrättens nuvarande revisorer syntes även framdeles kunna komma att inträffa, att en person, som en längre tid tjänstgjort såsom extra ordinarie inom kammarrättens revision, erhölet ordinarie revisorstjänst i annat centralt ämbetsverk, men vid en något eller några år senare i kammarrätten inträffad ledighet önskade att, om avlöningsförhållandena ej verkade hämmande, återgå till kammarrätten.

Ökningen i lön (avlöning) för en revisor i kammarrätten, i jämförelse med en revisor i förenämnda ämbetsverk, uppginge till samma belopp som ett ålderstillägg och kunde, om hänsyn jämväl toges till de ringa befordringsutsikterna för kammarrättens revision, i regel icke verka lockande för en första gradens tjänsteman, som helt eller till betydande del intjänat sitt första ålderstillägg.

Den befarade olägenheten, att för revisionsarbetet i kammarrätten mindre lämpliga revisorer med många tjänstår i annat ämbetsverk genom tillgodoräkning för ålderstillägg av denna tjänstetid skulle lockas att söka revisorstjänsterna i kammarrätten och att de inom kammarrätten tjänstgörande extra ordinarie tjänstemännen därigenom skulle utestängas från befordran, syntes reservanten kunna undvika därigenom, att man begränsade den tid, som för ålderstillägg finge tillgodoräknas, till fem år. Det syntes för övrigt vara uppenbart, att vid transport av revisionstjänsteman till kammarrätten mängden av tjänstår icke finge gälla såsom någon särskilt vägande merit, utan att en sådan transport endast borde ifrågakomma, då någon revisionstjänsteman på grund av framstående duglighet och skicklighet kunde förväntas vara till särskilt gagn för kammarrättens revision.

Reservanten hemställde, att tjänsteman av första lönegraden i statskontoret, fängvårdsstyrelsen, arméförvaltningen, marinförvaltningen, lotsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, generaltullstyrelsen eller domänstyrelsen, vilken innehafvade revisorsbefattning, måtte förklaras berättigad att, därest han utnämndes till revisor i kammarrätten, för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräkna sig sin föregående tjänstgöring såsom ordinarie revisor, dock icke för längre tid än fem år.

Sakkunniga
rörande sta-
tens centrala
räkenskaps-
och revisions-
väsen.

Genom remiss den 7 maj 1913 överlämnades handlingarna uti ifrågavarande ärende till de inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning och förslag rörande statens centrala räknings- och revisionsväsen, för att tagas i övervägande vid fullgörandet av berörda uppdrag.

Bemälda sakkunniga, statskommissarien C. L. Tenow och revisionskommissarien R. Vide, hava i anledning därav uti skrivelse den 20 augusti 1913 hänvisat till vad de i ämnet yttrat uti sitt den 15 i samma månad avgivna betänkande med förslag till inrättande av ett riksrevisionsverk.

Det av de sakkunnige åberopade yttrandet återfinnes på sidorna 197—198 i betänkandet och är av i huvudsak följande innehåll.

Av kungl. proposition nr 157 vid 1908 riksdag inhämtades, att den förhöjda avlöningen åt revisorerna i kammarrätten motiverats med, bland annat, önskvärdenheten att tillförsäkra kammarrätten tillgång till ett urval av dugande krafter även bland specialrevisionernas tjänstemän.

I likhet med vad kammarrätten i sitt nyss återgivna utlåtande framhållit, ansåge de sakkunniga, att det knappast varit avsett, att kammarrättens rekrytering av revisorer med specialkunskap skulle äga rum uteslutande från de ämbetsverk, vilkas avlöningsförhållanden reglerats efter den s. k. statskontorstypen.

Det av de sakkunniga framlagda förslaget beträffande riksrevisionsverket avsåge, att rekrytering av revisionspersonalen i detta verk skulle kunna äga rum ej blott från verkets extra ordinarie tjänstemän och från de specialrevisioner, vilkas avlöning reglerats efter statskontorstypen, utan även från andra avdelningar av de centrala ämbetsverken samt från statens affärsdrivande verk.

Vid bifall till de sakkunnigas i detta avseende väckta förslag bleve det i så gott som alla fall ekonomiskt fördelaktigt för *yngre* ordinarie tjänstemän i dessa verk att erhålla befordran till det centrala revisionsverket ¹⁾; och från det allmännas synpunkt kunde det, såsom kammarrätten betonat, knappast vara lämpligt att till de mera krävande revisorsbefattningarna i det centrala revisionsverket befordra andra än yngre tjänstemän.

Erfarenheten hade visat, att revisorstjänsterna i kammarrätten redan under nuvarande förhållanden vore begärliga för revisorer i marinförvaltningen, arméförvaltningen och statskontoret ävensom för andra tjänstemän av första lönegraden i de efter statskontorstypen reglerade centrala verken.

De sakkunniga ansåge det sannolikt, att ett bifall till deras förslag om utsträckning av rätten att söka revisorsbefattningarna i riksrevisionsverket skulle betydligt öka tilloppet av dugliga sökande till samma befattningar, helst som dessa, om verket organiserades enligt de sakkunnigas förslag, komme att erbjuda bättre befördringsutsikter än för närvarande, då kammarrättens revisionstjänstemän enligt mer än femtioårig praxis utestängts från rådsbefattningarna.

¹⁾ Enligt de sakkunnigas förslag skulle revisor i riksrevisionsverket åtnjuta samma avlöning som nu är bestämd för revisor i kammarrätten.

På de anförda skälen och då det för en god rekrytering av riksrevisionsverkets revisionspersonal icke syntes vara behövt att belasta statsverket med de utgifter ett bifall till förberörda inom riksdagen väckta förslag skulle medföra, hemställde de sakkunniga, att riksdagens ifrågavarande framställning ej måtte föranleda till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Statskontoret har uti infortrat utlåtande i ämnet den 6 november 1913 anført följande. *Statskontoret.*

Vid tillsättande av revisorstjänster i kammarrätten borde hänsyn uteslutande tagas till de sökandes duglighet för den tjänst de sökte, och således äldre tjänstemän i andra verk icke hava utsikt att vinna transport till kammarrätten i andra fall, än att de ansåges därtill särskilt lämpliga.

Med hänsyn härtill kunde statskontoret icke annat än finna ogrundade kammarrättens och förenämnda sakkunnigas farhågor för att den centrala revisionen skulle belastas med på grund av sin ålder mindre dugliga tjänstemän.

Både ur synpunkten av statens fördel och ur synpunkten av rättvisa mot tjänstemännen, tillstyrkte statskontoret fördenskull en bestämmelse i den riktning, riksdagen antytt.

Men då de av statskontoret nu anförda skälen vore lika giltiga i fråga om varje tjänsteman, vilkens duglighet blivit av kammarrätten erkänd genom hans utnämning till revisor i ämbetsverket, ansåg statskontoret, att bestämmelsen borde, i den mån sådant vore möjligt med hänsyn till de för tjänster i olika ämbetsverk bestämda avlöningsbelopp, äga tillämpning på *alla* sådana fall, då till revisorstjänst i kammarrätten befordrades tjänsteman i annat statens ämbetsverk.

Statskontoret hemställde, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga proposition därom, att bland villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med 1909 års början fastställda nya avlöningsförmånerna för kammarrätten måtte införas en bestämmelse av innehåll:

»att, därest ordinarie tjänsteman i annat statens ämbetsverk, som befordras till revisor i kammarrätten, redan intjänat högre avlöning än begynnelseavlöningen å den nya tjänsten, han skall omedelbart erhålla avlöning i den lönegrad, som svarar mot den avlöning han senast åtnjutit, eller, om ingen av de för revisorer i kammarrätten bestämda lönegrader har ett avlöningsbelopp av denna storlek, närmast lägre lönegrad, och må, där han icke erhåller högre avlöning än den han förut uppburit, för uppflyttning i närmast högre lönegrad honom tillgodoräknas även den tid, varunder han innehaft sin föregående befattning, efter det han i denna befattning erhållit en avlöning, lika stor med eller större än den första honom i kammarrätten tillkommande».

Genom remiss den 12 juni 1914 har löneregleringskommittén anbefallts att avgiva utlåtande i ärendet och har kommittén i skrivelse den 2 december 1914 inkommit med det begärda utlåtandet, däri kommittén, efter att hava redogjort för frågans tidigare behandling, för egen del anført följande:

Löneregleringskommittén.

»Riksdagen har i sin ovan berörda skrivelse den 30 maj 1912 framhållit, hurusom med avseende å kammarrättsrevisionens uppgift att i väsentlig mån vara en överrevision det utan tvivel vore ur det allmännas synpunkt av vikt, att för kammarrättens revisionsavdelning måtte kunna, där sådant eljest prövades lämpligt, förvärfvas dugande arbetskrafter från andra ämbetsverk.

Den av riksdagen sålunda uttalade uppfattningen kan kommittén icke annat än erkänna vara riktig. Den överensstämmer ju ock med vad som avsågs med den ställning i avlöningshänseende, som vid 1908 års riksdag tillerkändes kammarrättens revisorer.

Givetvis måste det innebära en fördel att avlöningsbestämmelserna icke lägga hinder i vägen för att kunna rekrytera kammarrättens revisionsavdelning med väl kvalificerade och för arbetet inom nämnda avdelning enligt gällande föreskrifter fullt kompetenta tjänstemän från ämbetsverk, vilkas räkenskaper äro föremål för den sakliga granskning, som åligger kammarrättens revisionsavdelning i egenskap av överrevision.

Kommittén måste emellertid giva de i ärendet hörda myndigheterna ävensom förbemälda sakkunniga rätt därutinnan, att de bestämmelser rörande avlöning, som må komma att meddelas i syfte att underlätta en dylik rekrytering, icke böra så avfattas, att rekryteringen i fråga skulle kunna äga rum uteslutande från revisions-tjänstemän i centrala ämbetsverk med avlöningar enligt den s. k. statskontorstypen.

Kommittén har tänkt sig, att ett medgivande i angivna syfte borde avse icke blott ordinarie innehavare av tjänst av första löne- (normal-) graden i centralt ämbetsverk utan även ordinarie innehavare av däremot svarande eller därmed i avlöningshänseende jämförlig befattning i annan statstjänst.

Med en sådan avfattning skulle enligt kommitténs mening stadgandet i fråga kunna tillämpas såväl å de i kammarrättens förenämnda tablå upptagna första gradens tjänstemän i centrala ämbetsverk, reglerade efter den s. k. statskontorstypen, som ock å följande grupper av i samma tablå upptagna tjänstemän, nämligen: revisorer och bokhållare i generalpoststyrelsen, revisorer vid postsparbanken, sådana byråttjänstemän i telegrafstyrelsen, för vilka avlöningen utgör lägst 3,400 kronor och högst 6,000 kronor, länsbokhållare med begynnelseavlöning av lägst 3,600 kronor¹⁾, intendenten av andra klassen vid armén och marinintendenten av första graden, andra löneklassen.

Av majoriteten inom kammarrätten har mot det ifrågasatta medgivandet invänts, att därigenom skulle kunna äventyras möjligheten för kammarrätten att behålla dugliga och intresserade extra ordinarie tjänstemän å revisionsavdelningen, enär dessa skulle kunna finna sig tillbakasatta för utifrån kommande, vilka förvärvat större meriter under en längre tids tjänstgöring i andra verk — meriter, vilka dock ingalunda alltid innefattade bevis om större lämplighet och duglighet för arbetet inom kammarrättens revision.

¹⁾ Mellan de i kammarrättens tablå upptagna länsbokhållare med 3,900 och 3,600 kronors begynnelseavlöning finnas länsbokhållare med begynnelseavlöning av 3,750 kronor. Skillnaden i avlöningarna beror därpå, att länsbokhållarna i Stockholms, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län åtnjuta ortstillägg, den förstnämnde med 300 kronor samt var och en av de tre sistnämnda med 150 kronor.

Häremot anser sig kommittén böra, i anslutning till vad reservanterna inom kammarrätten och jämväl statskontoret anført, framhålla, att vid sådan befordran till revisorsbefattning i kammarrätten, varom nu är fråga, mängden av tjänstår väl icke bör få gälla såsom någon särskilt vägande merit, utan att i främsta rummet hänsyn måste tagas till ådagalagd framstående duglighet och skicklighet av beskaffenhet, att den befordrade må kunna med skäl förväntas varda till särskilt gagn för arbetet inom kammarrättens revision.

Då det emellertid, i enlighet med vad från kammarrätten ävensom av förbemälda sakkunniga påpekats, torde få anses vara av betydelse att vederbörande i relativt unga år få sätta sig in i arbetet vid kammarrättens revision, har kommittén funnit sig böra ansluta sig till det av minoriteten inom kammarrätten framställda förslaget att den tid, som för ålderstillägg skulle få från föregående tjänst inom annat verk tillgodoräknas en till revisor i kammarrätten befordrad tjänsteman måtte begränsas till fem år.

Däriigenom skulle ock kunna ytterligare motverkas den av kammarrätten befarade olägenheten, att tjänstemän i andra verk skulle på grund av stor övervikt i tjänstår kunna utestänga yngre dugande extra ordinarie tjänstemän inom kammarrätten.

En dylik inskränkning i rätten att räkna sig till godo föregående tjänstetid är stadgad genom kungl. kungörelse den 16 juni 1911 angående vissa hovrättsråds rätt till ålderstillägg (bihang till Svensk författningssamling nr 41, sid. 4).

Enligt nämnda kungörelse gäller nämligen, bland annat, att, därest en revisionssekreterare, som vid utnämningen till ämbetet var ledamot eller fiskal i någon av rikets hovrätter, utnämnes till ledamot i samma hovrätt, han må för erhållande av ålderstillägg å hovrättsrådslönen tillgodoräkna sig den tid intill fem år, varunder han innehaft revisionssekreterarämbetet.

Den i detta hänseende stadgade inskränkningen var just avsedd att undanröja betänkligheter, vilka framställts beträffande den menliga inverkan i fråga om befordringsutsikterna i hovrätterna, som eljest kunde förväntas uppstå genom revisionssekreterares återbefordran till hovrätt.

Vad beträffar revisorsbefattningarna i kammarrätten, synes det kommittén som skulle med förut angivna inskränkning i rätten att för ålderstillägg tillgodoräkna sig föregående tjänstetid och därest vid förekommande befordringstillfällen, med behörigt iakttagande av stadgade kompetensvillkor, hänsyn i främsta rummet tages till dugligheten för den lediga revisorstjänsten, anledning näppeligen föreligga till den av kammarrätten yttrade farhåga i avseende å en fullgod rekrytering av dess revisionskrafter.

Därest den av kommittén uttalade uppfattningen uti förevarande fråga skulle vinna beaktande, uppkommer spørgsmålet beträffande tillämpningen av ett medgivande i angiven riktning i avseende å befattningshavare, vilken — såsom fallet är beträffande förut omförmälda revisorn Norén — redan blivit befordrad till revisor i kammarrätten från ordinarie befattning i annat verk.

I sådant hänseende må erinras, hurusom riksdagen under senare tid vid medgivande av begärda förhöjningar i avlöningsförmåner i allmänhet ej varit villig att låta förhöjningarna tillämpas retroaktivt.

Någon särskild anledning att i förevarande ärende göra ett undantag från berörda i allmänhet tillämpade regel synes kommittén knappast föreligga, utan torde

beträffande ålderstillägg å lön vid revisorstjänst i kammarrätten på grund av föregående tjänstetid i annat verk den allmänna regeln böra vinna tillämpning och således dylikt ålderstillägg icke utgå tidigare än med ingången av året näst efter det, varunder riksdagen fattat beslut i ämnet.

Under åberopande av vad ovan anförts, tillåter sig kommittén hemställa, att Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen besluta, att, därest till revisor i kammarrätten är eller varder befördrad ordinarie innehavare av tjänst i första lönegraden i annat centralt ämbetsverk eller av däremot svarande eller därmed i avlöningshänseende jämförlig befattning i annan statstjänst, han må för erhållande av ålders- tillägg å revisorslönen tillgodoräkna sig intill fem år av den tid han innehaft den ordinarie befattning, varifrån han befordrats till revisor i kammarrätten; dock att på grund av sådant medgivande ålderstillägg icke må utgå för tid före början av året näst efter det, varunder riksdagens beslut fattats.»

*Departements-
chefen.*

Kammarrättens ställning som det centrala revisionsverket inom förvaltningen kräver uppenbarligen, att verket skall kunna rekryteras med de dugligaste arbetskrafterna inom ifrågavarande arbetsområde. Emellertid lägga, såsom ock riksdagen uppmärksammat, gällande avlöningsbestäm- melser rörande rätten till ålderstillägg ett visst hinder i vägen för att skickliga revisionstjänstemän utom kammarrätten söka sig dit.

Att detta hinder i möjligaste mån undanröjs synes mig vara så mycket riktigare, som en dylik åtgärd blott innebär ett fullföljande av den princip, vilken låg till grund för bestämmandet av högre av- löning åt kammarrätsrevisorer än åt revisorer inom andra statens verk. Det förslag till frågans lösning, som framlagts av löneregleringskommittén, finner jag vara lämpligt, helst detsamma på ett enligt min mening lyck- ligt sätt skiljer mellan de olika meningar, som under utredningen gjort sig gällande.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riks- dagen besluta,

att, därest till revisor i kammarrätten är eller varder befördrad ordinarie innehavare av tjänst i första lönegraden i annat centralt ämbetsverk eller av däremot svarande eller därmed i avlöningshänseende jämförlig befattning i annan statstjänst, honom må för erhållande av ålderstillägg å revisorslönen tillgodoräknas intill fem år av den tid, han innehaft den ordinarie befattning, varifrån han befordrats till revisor i kammarrätten, dock att på grund härav ålderstillägg icke må utgå för tid före början av år 1916.

Till denna av statsrådets övriga medlemmar biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilagan litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Georg Sjöcrona.
